

افغان او افغانستان

ليکوال
علامه عبدالحی حبيبي

افغان

او

افغانستان

دوه یم چاپ

لیکوال

علامه عبدالحي حبيبي

کتاب پېژندنه

- د رسالې نوم : افغان او افغانستان
ليکونکى : علامه عبدالحى حبيبي
پښتو کوونکى : حبيب الله رفيع
خپروونکى : د ساپي پښتو خپرونو او پراختيا مرکز
کمپوز او ديزاين : د کمپيوتر خانگه
د خپرېدو کال : ۱۳۷۶ / ۱۹۹۸
دوه يم چاپ : ۱۳۸۰ - ۲۰۰۱
د چاپ شمېر : ۱۰۰۰ ټوکه
د چاپ حق : خپروونکې ادارې سره خوندي دى.



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



د لوی خدای په نامه

افغان او افغانستان دوه تاریخي او تاریخ جوړوونکي نومونه دي خو ځينې مغرض څېړونکي او بې خبره لیکوالان په خپلو لیکنو کې د دې دوو کلمو پر تاریخي قدامت سترگې پټوي او دانوم اېښودنې نوې، تازه او له وروستیو پېړیو سره تړلې بولي.

ارواښاد علامه عبدالحی حبیبي د افغان او افغانستان د کلمو په هکله د ذهنونو د روڼولو او د تاریخ د سمون په غرض د افغان او افغانستان په باب یوه مقاله ولیکله چې د افغان د نامه یو زراووه لس سوه کلن او د افغانستان د نامه اووه سوه کلن

لرغونتوب د تاريخي اسنادو، شواهدو او
لاسوندونو په رڼا کې رابښي.

د ساپي پښتو څېړنو او پراختيا مرکز له خپلو
لومړنيو طباعتي امکاناتو نه په استفادې سره
داکوچنۍ خو ګټوره او علمي مقاله چې د معنوي
ارزښت له مخې له پېړيو کتابونو سره برابري کولای
شي د يوې ځانګړې رسالې په توګه په پښتو ژبه
د دوه يم ځل له پاره خپروي. خو زموږ ځوان نسل د
خپل ملت او وطن په هکله علمي معلومات ترې تر
لاسه کړي او په دې برخه کې د مغرضو يا پرديو او
دښمنو ليکوالو پر غلطو او ناسمو معلوماتو ونه
غولېږي. موږ د خپل کار منظم آغاز په همداسې يوه
وړه خو ډېره ګټوره رساله کوو او هيله لرو چې
افغاني ځوانان يې په غورو لولي.
په مينه

(د ساپي پښتو څېړنو او پراختيا مرکز)

بسم الله الرحمن الرحيم

د افغان کلمه چې اوس د افغانستان د ټولو خلکو ملي نوم دی او داسيا په زړه کې تر ټولو تاريخي، اقتصادي او اجتماعي شرايطو لاندې يونه بيلېدونکې واحد جوړېږي - داسې نوم دی چې لږ تر لږه يو زر اووه سوه (۱۷۰۰) کلن تاريخي لرغونتوب او ملي اصالت لري.

په افغانستان کې دننه او دباندې ځينې کسان فکر کوي چې دانومونه د احمدشاه ابدالي په لاس د افغاني دولت تر بيا جوړولو وروسته په اتلسمه پېړۍ کې رامینځ ته شوي او زموږ هغه هېوادوال چې له تاريخي پېښونه خبر نه دي تل له مانه پوښتي چې ايا دا نومونه لرغونى تاريخ لري کنه؟ نو ځکه په دې

لیکنه کې په ډېر لنډیز سره د خپل ملي تاریخ
داموضوع درنو لوستونکو ته وړاندې کوم.

د افغان نوم ترکومه ځایه چې ماته څرگند دی په
تاریخ کې اوږدې ریښې لري او په همدې سیمه کې
دهلمند او سند د دوو لویو سیندونو تر مینځ په
همدې نامه یوې ډلې وگړو ژوند کاوه چې تفصیل
یې دادی:

شل کاله پخوا (اوس پنځه پنځوس کاله -
مترجم) د ایران د شېراز په "نقش رستم" کې د
شیکاگو د ختیځې موسسې د لرغونپوهانو یوې
ډلې د هغه ځای په ډېر لیکونو کې د زردشت په
کعبه کې په دوو پهلوي اشکاني (پارتي) او یوناني
ژبو یو ډېر لیک وموند چې هغه د ساساني کورنۍ
دوهم بادشاه لومړني شاه پورتر ۲۶۰ میلادي کال او
د او دیسي په جگړه کې د روم د امپراتور والیرین

(Valerian) تر ماتې او اسارت وروسته دلته د

زردشت د کعبې د دیوال په ډبرو لیکلي دي.

خرنگه چې لومړی شاپور په ۲۷۳م کال مړشوی

نو د دې ډبرليک د لیکلو نېټه د ۲۶۰ تر ۲۷۳م کال

پورې د دیارلسو کلونو تر مینځ مینځ ټاکلای شو.

(د دې ډبرليک نیمگړې فارسي ژباړه دې د

لرغونپوهنې د رپوټونو د ۴ ټوک په ۱۸۱ مخ کې چې

په ۱۹۵۹م کال په شېراز (ایران) کې خپور شوی،

وکتل شي). د دې ډبرليک په دوهم بند کې

د پشکابور (pashkabur) د بنار نوم د کوشان

خساتر (Kushan-khsatr) یعنې د کوشاني هېواد د

وروستني ختیځ سرحد په توګه یاد شوی دی چې

هغه یې د یوناني له "کسپاپوروس" د چيني هیون

تسنگ له پو-لو-شا-پو-لو او د اسلامي دورې د

مورخینو له پرشا پوزاو پر شاوور (پېښور) سره یو بللی

دی. د همدې ډبر لیک په شپږمه برخه کې د شاه پور د واکمنۍ په مهمو کسانو کې د "وینده فرو ابگان رزمه ود" (۱) نوم یاد شوی دی چې د سپرنګ لونګ (Sprengling) په نامه یوه محقق لومړی ځل د ډبر لیک ولوست او د امریکې په سامي مجله کې یې په ۱۹۴۰ کال یوه مقاله ولیکله او دوهمه کلمه "ابګان" یې په قاطع ډول د افغان له اوسني پاچا دریم شاه پور له نامه سره چې له ۳۰۹ تر ۳۷۹ ع کال پورې یې او یا کاله پاچاهي کړې د اپګان (Apkan) په بڼه یو صفت او لقب یاد شوی دی چې دا کلمه هم کولای شو د "ابګان" د یادې شوې کلمې غوندې وګڼو چې د زړورتوب، رشد او نجابت د صفت او یا به هم د نژادي تړون په بنا راوړل شوې وي او همدا موضوع ده چې ځینې مورخین لکه سر او لف کیرو یې د ساساني دربار په مشرانو کې د درانیو او

يوسفزيو دشته والي په فکر کړی دی (وگورئ):
 پټانان - انگلیسي متن ۸۰ مخ). او موږ نوموړی نوم
 "وینده فرن افغان رزم بد" یعنی "د افغان د جگړې
 سالار وینده فرن" ویلای شو چې ښایي یو افغاني
 سلار وي. د فردوسي په شهنامه کې هم دوه ځله د
 "آوگان" نوم راغلی چې د فریدون د وخت له سپه
 سالارانو څخه و:

سپهدار چون قارن کاوگان
 سپه کش چو شیروي وچون آوگان

(شاهنامه، د مسکو چاپ، لومړی ټوک، ۱۱۰ مخ)

همدا د فریدون په داستان کې یو بل ځل وایي:
 همه گرد ایوان، دورویه سپاه
 بزین عمود و به زرین کلاه

سپهدار چون قارن کاوان
به پیش سپاه اندرون آوگان

(لومړی ټوک، ۱۱۶ مخ)

که څه هم چې د شاهنامې داستانونه تاریخي
سندونه نه دي خو زیات پخواني حقیقتونه پکښې
نغښتي دي. د نمونې په توګه په همدې بیتونو کې
قارن یاد شوی چې د قارن کورنۍ د اشکانیانو
ددورې یوه اشرافي کورنۍ وه او په (۵۰۰) کال کې
د بین النهرین اشکاني واکمن کارنس (Carnes)
نومېده (وګورئ: د مینارسکي د ویس ورامین
مقاله، ۴۳۱ مخ، د تهران چاپ، ۱۹۵۸ کال).

دا "اوگان" هم هماغه د ساساني عهد "ابګان" ته
ورته دی خو په زړو روایتونو کې د فریدون سپه
سالار و چې هغه یې سمکنان د زوی آوه نومي پهلوان
سره منسوب او الماني بوستي په خپل کتاب

"ایراني نومونه" کې وایي چې : "د اوه اصل او ستایي
 دی د مهربان او لاس نیوونکي په نامه" (د شاهنامې
 فرهنگ، ۱۲ مخ، د تهران چاپ، ۱۹۴۱ع) خو په
 شاهنامه کې په خپله دا دوه کسان د کیخسرو
 دوخت اتلان (پهلوانان) دي چې له افراسیاب سره دده
 په لویه جگړه کې داسې یاد شوي دي:

چو کیخسرو ان رزم ترکان بدید
 که خورشید گشت از جهان ناپدید
 سوی اوه و سمكنان کرد روی
 که بودند شیران پر خاشجوی

(شاهنامه ۲۸۱ مخ، ۵ ټوک)

په هر حال له دې یادونې څخه داسې څرگندېږي
 چې اوه - او گان په لرغونو اریایي روایاتو او
 شاهنامو کې دود و او که د بوستي د وینا له مخې
 یې اصل او ستایي و بولو نو معنی به یې مهربان او

لاس نیوونکی وي چې داسې نومونه له لرغونو اتلانو سره وړ وو او که بیا وروسته د یوه قوم او یا ټولنې په معنی اوښتی وي لیرې نه ده.

که د ابګان، په ابګان او اوګان کلمو ته په زړو روایاتو او د ساساني دورې په پاتې شونو کې د باور وړ اهمیت ورکړل شي لکه چې سپرنګ لنگ او اولف کیرو همدا نظر لري نو دغه کولای شو چې دافغان نوم یا صفت د ابګان او ایه ګان په بڼه له دریمې عیسوي پېړۍ (صدۍ) څخه اخیستل کېده او بادشاهانو، اداره چیانو او واکمنانو پېژانده او داسند تر اوسه د دې نامه د لرغونتوب په باب د یادولو وړ زوړ سند دی چې د زړو روایتونو "اوګان" هم ورته دی.

دوهم زوړ سند چې د دی نامه په باب یې لرو دهند له تر لاسه شویو او پاتې شویو آثارو سره اړه

لري چې دا نوم د اوه گانه (Avagana) په بڼه چې د ساساني دورې د ابگان او اېه گان له بڼو سره ورته دی، په هندي آثارو کې په لاندې تفصيل مومو:

ورهامي هيرا (Varha-Mihira) هندي شاعر او نجومی دی چې د پنځمې عيسوي پېړۍ په پای کې د هند په راجين کې وزيرېد او د ۵۵۰ء شاوخوا يې بڼه شهرت وموند، د ده مهم کتاب "پنچه سيد هانتیکا" (Pance Siddhantika) نومېده چې د نجوم د علم د پنځو کتابونو لنډيز و او دی د نجوم په باب يو منظوم کتاب هم لري چې پکې يې د بنکلو ډبرو، د هند د جغرافيايې او نور د کار وړ موضوعاتو په باب هم خبرې کړې او نوم يې پرې "بهریته سنهیته (Bhrita Sanhita) اېښي دي چې په ۱۱-۶۱ او ۱۶-۳۱ بیتونو کې يې دافغان نوم داوه گانه په بڼه یاد شوی دی. لکه څرنگه چې

فرانسوي عالم موسيو فوشه په خپل "تکسيلا ته د هند او باختريزه لار" نومي کتاب (په ۱۹۴۷ کال کې د پاریس چاپ، ۲۳۵-۲۵۲ مخونه، ۱۷ نوبت) کې شرح کړې دی: دا د شپږمې پېړۍ په مینځ - مینځ کې د افغان ډېر زور یاد دی، ځکه هندي منجم "ورهامیهیرا" په ۵۸۷ کال مړشوی او وایي چې د ده نجومی معلومات یوناني سرچینه درلوده او د ځمکې په کرویتوب (گردوالي) قایل و، دده دوه کتابونه ابو ریحان بیروني په عربي ژباړلي نوله همدې امله په پوهانو کې د ده شهرت او ثقه والی تل د باور وړو.

د همدې تاریخي سند له مخې د "افغان" کلمه په هنديانو کې لږ تر لږه ۱۴۰۰ کاله وړاندې هم مشهوره وه او هندي لیکوالو یاده کړې ده.

تر اسلام وړاندې پېړيو کې مو د افغان نوم په
دوو پخوانيو سندونو لويديځ ته په پارس او ختيځ ته
په هندوکې در وښود او موږ پوهېږو چې همدا وخت
بودايي دين د افغانستان په ختيځ او شمال کې دود و
او لوی بودايي بود تونونه د افغاني هېواد په بېلا
بېلو ښارونو لکه بلخ، کندز، کاپيسا، هډې، لغمان
او له غزني نه تر کندهاره پورې ودان وو او څرنگه
چې د چين خلك هم د دين له مخې بودايان وو نو
ځکه به د چين بودايي زيارت کوونکي تل د زيارت
او تبرک له پاره دې هېواد ته تلل راتلل. له دې زيارت
کوونکو څخه يو هم "هيون تسنگ" دی چې د اوومې
پېړۍ په لومړۍ نيمايي کې د اسلام له ظهور سره سم
خو د عربو په لاس د افغانستان تر فتح کېدو وړاندې
دې هېواد ته راغلی دی، دی د ۶۲۹ کال د اگست
په لومړۍ نېټه له "ليانگ چو" نه را روان شو او د

۱۳۰۰ د مارچ په ۵ "سمرقند" او په ۲۰ نېټه د افغانستان "خلم" ته راوړسېد، دی د اپرېل په ۲۰ په "بلخ" او د اپرېل په ۳۰ په باميانو کې و او د هندوکش په له واورو ډک غره د می په لسمه نېټه "کاپيسا" ته راوړسېد، د اوړي تر پایه پورې د کابل شاهانو په دې پایتخت کې پاتې شو او بیا یې خپل سفر ته داسې دوام ورکړ:

د اګست په ۱۵ لغمان ته راغی او درې ورځې یې هلته تېرې کړې، د اګست په ۲۰ ننگرهار ته راغی، دوې میاشتې هلته پاتې شو، د نومبر له لومړۍ نېټې نه د ګندهارا په نورو برخو او د دسمبر له لومړۍ نېټې نه د پېښور په سیمو کې و، د ۱۳۰۱ د جنوري په لومړۍ نېټه د سند د سیند په کڅونو کې په سفر روان شو او د اپرېل په ۱۰ نېټه ټکسیلا ته ورسېد، دی ۱۲ کاله په هند کې پاتې شو او په

بېرته راستنیدو کې د ۶۴۳ کال د دسمبر په ۱۵
نېټه بېرته ټکسیلا ته راغی او بیایې د افغانستان
لاندني ښارونه ولیدل:

د دسمبر په ۲۵ نېټه د فیل په سورلی له
اباسین نه - راواوښت، د ۶۴۴ کال د مارچ په ۱۵
نېټه لغمان ته راوړسېد او دهغه ځای له پاچا سره
یوه میاشت پاتې شو، د جون په ۱۵ "فه- له - نه"
یعنې "بنو" ته ورسېد، د جون په ۲۰ "او - پو -
کین" او د جون په ۲۵ "تساو - کیو - تو" (غزني) ته
ولاړ، د جولای په لومړۍ نېټه اور تسپانه (کابل)، د
جولای په ۵ کاپیسا، د جولای په ۲۰ اندراب، د
اگست په لومړۍ نېټه توخار (تخار) د ستمبر په ۸
بدخشان او د دسمبر په ۱۲ پامیر ته ورسېد چې بیا
له هغه ځایه یار کند او ختن ته تېر شو.

د هیون تسنگ سفر نامه د "سي - یو - کي" یعنې د لویدیځو هیوادو خاطرې نومېږي او له چيني ژبې نه په انگلیسي ژباړل شوې او په وارو - وارو خپره شوې ده چې د دې اړبنتناک کتاب یوه برخه دهغه وخت د افغانستان د خاورې او خلکو د جغرافیایي، دیني، سیاسي او اجتماعي اوضاعو په باب ډېر په زړه پورې مواد لري او کله چې دی له هند نه په راغبرگېدو کښې "فه - له - نه" یعنې د "بنو" ولایت ته رسېږي، د "سي - یو - کي" د لومړي ټوک په ۲۶۵ مخ کې (انگلیسي ژباړه) د "او - پو - کین" (o-po-kien) په نامه یوه سیمه د بنون او غزني تر مینځ د بنو شمال لویدیځ او د غزني جنون ختیځ ته، یادوي چې تر ده وړاندې یوه بل چيني زایرفاهیان هغه د "لو - یې" یعنې "روه" (Roh) په نامه یاده کړې وه (۲) څېړونکو خصوصاً جنرال

کننگهم د هند د لرغوني جغرافيې ليکوال دا "او -
 پو - کين" د "اوه گان" (افغان) له کلمې سره تطبيق
 کوي او وايي چې هيون تسنگ د دې خلکو ژبه
 هندي نه بولي خو دده په وينا يې د هند له ژبو سره
 لږ ورته والی درلود نو له دې نه به مطلب پښتو وي
 او څرنگه چې چيني "او - پو - کين" همغه د لرغوني
 "ا - وه - گان" هجاوې (خپې) لري نو بويه په باور
 ووايو چې مراد همدا افغان دی چې اوس هم د سنده
 او غزني تر مینځ د پکتيا - پکتیکا او غزني
 ولايتونه د افغاني اصيلو او لرغونو قبيلو
 استوگنځي دي، دی حتما د همدې کورمې او
 گوملې په غرونو چې د "او - پو - کين" يعنې "افغان"
 استوگنځی و او په همدې نامه يادېده، د پکتيا
 ولايت ته ور اوښتی دی.

تر اسلام وړاندې د افغان د نامه په باب همدا درې لرغوني ساساني، هندي او چيني سندونه لرو او تر دې وروسته په اسلامي دوره کې د دې نامه ياد په درې او عربي کتابونو کې په مکرر ډول راځي چې ډېر زوړ ياد يې په "حدودالعالم" کې دی چې په ۳۷۲هـ (۹۸۲ع) کال د جوزجان د ال فریغون له کورنۍ او يا مربوطينو څخه گڼي، ليکلي دي. په دې کتاب کې د عبدالجبار عتبي په "تاريخ يميني" کې "افغان" د سبکتگين او د ده د کورنۍ په عصر کې په وارو- وارو ياد کړی ان چي ابن اثير په الکامل کې هغه د ابغان په زړه املاهم ليکي، ترې راوړوسته مورخانو لکه فخر مدبر په ادا ب الحرب والشجاعه، قاضي منهاج سراج جوزجاني په طبقات ناصري، حمد الله مستوفي په تاريخ گزیده او محمد قاسم

فرشته او نوروهم "افغان" او "اوغانی" قبایل په وارو-
وارو یاد کړي دي.

همدا راز د افغانستان د کلمې په باب هم
ویلای شو چې دا داسې نوی نوم نه دی چې
د احمدشاه ابدالي په وخت کې دې جوړ شوی وي،
بلکه تر ده په پېړیو وړاندې یعنې (۷۰۰) کاله
مخکې هم موجود او دا استعمال وړ و او موږ د
سیفي هروي په تاریخ هرات کې چې د ۷۲۱ هـ
(۱۳۲۱ع) کال شا او خوا تالیف شوي وینو چې همدا
د افغانستان ختیځې سیمې یې د سند تر څنډو
پورې د "افغانستان" په نامه بللې اوله دې نه
څرگندېږي کله چې هرات د "ال کرت" پایتخت و او
هیواد د غزنویانو او غوریانو د سیاسي وحدت له
دورو نه د چنګیزیانو د تېریو له امله د تجزیې او
ورانی په لور روان و، د افغانستان نوم هغه وخت هم

موجود و خو دومره پراختيا يې نه درلوده لکه د احمدشاه بابا په وخت کې يې چې تر لاسه کړه.

د هرات د تیموریانو په وخت کې مولانا کمال الدین عبدالرزاق سمرقندي هروي چې په ۸۱۶هـ (۱۴۱۳ع) کال په هرات کې زېږېدلی او د هرات د دربار د پوهانو، مورخانو قضا او سیاست له کسانو څخه و خپل د "مطلع سعدین او مجمع بحرین" تاریخ په ۸۷۵هـ (۱۴۷۰ع) کال ولیکه، دی هم په خپل کتاب کې افغانستان په همغه جغرافیایي وسعت چې سیفي پېژانده په وارو - وارو یادوي چې د هرات د تیموریانو د لوی هېواد خراسان یوه برخه و او معین الدین اسفزاری هم په روضات الجنات کې افغانستان په وارو - وارو یاد کړی دی.

کله چې بابر په ۹۳۲هـ (۱۵۲۶ع) کال له افغانستان نه د هند په لور ولاړ او په ډیلي کې یې د

هند د مغولو امپراتوري جوړه کړه نو دال بابر په
اکثرو تاریخونو کې وینو چې همدا د افغانستان نوم
په همغه واړه جغرافیایي مفهوم موجود او
مستعمل دی او د دې سیمې خلک تل د هند د
تیموریانو او دایران د صفویانو د یرغلګرو
امپراتوریو په مقابل کې د خپل ژوند او ازادۍ د
ساتلو په جګړه بوخت دي - خو چې په همدې
افغانستان کې ددوو پېړیو د اوږده مقاومت او
مقابله په نتیجه کې د میرویس او احمدشاه د
مېړنیو قیامونو په وسیله یو ځل بیا ددې خاورې په
سیاسي وحدت، بیا احیاء او د لوی افغانستان په
جوړولو بریالي شول او دادی موږ اوس د افغان یو
زر اووه سوه کلن او د افغانستان اووه سوه کلن
ویارېمن نومونه د خپل ملي وحدت او تاریخي
سوابقو د ویارې وړ پیل او مبداء په توګه پېژنو (۳)

پایلیکونه:

(۱) سر اولف کپرو (پتانان) د ډبرلیک دا درې کلمې د یوناني متن له مخې د پروفیسر سپرنګ لنگ په حواله (د امریکا سیامي مجله ۱۹۴۰) داسې لیکلي دي:

"ګونډیفر- ابغان - رسمون" (Goundifer Abgan Rismaud) خو فارسي ترجمه یې چې د سپرنګ لنگ له انګلیسي متن څخه شوې (د لرغون پېژندنې رپوټونه، ۴ ټوک، د شېراز چاپ) دا درې کلمې "وینده فرن - ابه ګان - رزمي ید" دي. په لومړۍ کلمه کې چې د جنګ د دې سردار نوم دی "وینده فرن" پهلوي او "ګونډیفر" یوناني دی. په دوهمه کلمه کې ابه ګان د یوناني د "ابه ګان" په مقابل کې راځي خو دریمه کلمه په غالب ګومان "رزمه + پت = رزمه ود = رزم پت" وه چې پت = بد = بد = د = بیذ د یوې کلمې اصل بېلا بېلې املاګانې دي او د ویدي،

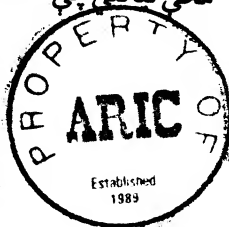
سنسکریت اوستازاړه "پتي" ته (چې د خاوند او بادار په معنی دی) رسېږي.

د "رزمي يد" املا د يوناني د "رزم + ود" په مقابل کې هم نمونې لري، لکه طبري (۱ ټوک / ۶۸۳ مخ) ليکي: د کياني يشتاسپ په وخت کې اووه لوی سرداران وو چې يو له هغو نه "مهکابيد" د گرگان په کليو کې و، څرنگه چې د رزमे کلمه په زړه پارسي کې (Razma) او په اوستا کې (Razma) د جنگ د صف په معنی وه او رجه د سنسکریت له (Raji) سره سم (رده = صف) تر اوسه هم په پښتو کې له همدې ريښې نه ژوندی کلمه ده. نورسمه + ود يا رزمي + يد يا رزमे پت = رزم بد، د جنگ سالار او سردار ته وايه شي او د رزمي يد املا به هم د طبري پر مهکابيد باندې د قياس له مخې سمه وي.

(۲) د ظهير الدين بابر د کورنۍ د واکمنۍ په دوره کې تر ۹۰۰ هـ (۱۴۹۴ع) کال وروسته اکثره تاريخ ليکونکو د افغانستان همدا ختيځه برخه تر

حسن ابدال پورې "روه" بللې ده چې محمد قاسم
فرشته يې اوږده له هراته تر حسن ابدال پورې بولي
او په پښتو ادبياتو کې هم د انوم ډېر راغلی دی.
په حقيقت کې دا نوم له ډېرې زړې زمانې څخه
دود دی او په هندوستان کې يې افغانانو ته روهيله
او د دوی استوګنځي ته روهيلکند وايه چې لاتر
اوسه هم په هند کې مستعمل دی. د ملتان د جنوبي
سيمې په پنجابي او ډېرو په بلوڅي لهجو کې روه د
غره (کوه) په معنی د سليمان د غرونو له سلسلو څخه
عبارت دی (پټانان د سراولف کېرو تاليف د لندن
چاپ، ۴۳۹ مخ).

(۳) دا کلونه ما د اوسنيو تر لاسه شويو اسنادو له
مخې ليکلي چې حتما د افغان نوم تر دې هم زوړ دی.



Afghan And Afghanistan

Author

Allama A.H. habibi

Published by



***Sapi's Center for Pushto Research and Development
Peshawar.....2001***